

MIJN VADER HAD PECH

Thema's: Bersiap, Japans krijgsgevangenenkamp, Koloniale oorlog, Nederlands-Indië, Onderduiken, Voormalige koloniën

Locatie: Amsterdam, Indonesië

Door: Jelle Zijlstra

Dit verhaal is van Ami (1931). Hij werd geboren in Soerabaja, in toenmalig Nederlands-Indië. Ami maakte de onafhankelijkheidsverklaring van Indonesië mee, de *Bersiap en de *koloniale oorlog**. Uiteindelijk vluchtte hij per schip naar Nederland.**

Monoloog. Aarzelend, erover praten is moeilijk

ACTEUR Ja...
En in die tijd,
die tijd van chaos, geweld en haat,
de nageboorte van het koloniale tijdperk...
Ben ik dus geboren hè
En ik heb mijn verhaal nooit eerder verteld
Nee...
Nee eigenlijk niet nee...
Nu ik er zo over nadenk
Wij
Wij Indische Nederlanders
Wij praten niet erg veel
Nou ja
We praten wel veel
Maar niet...
Daar over...
Snapt u?
Ik dacht eigenlijk ook altijd
dat niemand zich in mijn verhaal zou interesseren
Dat is misschien ook waarom ik er nooit eerder over heb verteld...
Zal ik beginnen?

Stilte

ACTEUR Het is dus december 1942
De Jappen zijn gekomen

en ik vlucht samen met mijn moeder naar mijn oma op Bandoeng
Mijn vader is gevangen genomen en in een kamp gezet
We hebben hem één keer mogen bezoeken in dat kamp
Dat is de laatste keer geweest dat ik mijn vader heb gezien
Hij is
een dag voor de bevrijding bezweken
Tsja...
Wat als...
Daar denk ik soms wel aan ja...
De Japanners
deelden de bevolking dus op door middel van
de hoeveelheid Indonesisch bloed die je had
Omdat mijn overgrootmoeder volbloed Indisch was
hoefde ik zelf niet naar het kamp
Maar mijn vader dus wel en dat kostte hem zijn leven
Pas veel later hoorden we van een oom
dat mijn vader was bezweken in dat kamp
We hoopten natuurlijk dat hij het overleefd had
Tijdens de Japanse bezetting
hebben wij ons verder gewoon gedeisd gehouden
Dat deden de meeste mensen
We hielden ons binnen
Vijf mensen
Drie jaar binnen zitten samen
Heel af en toe durfden we ons in de tuin te vertonen
In 1949 werd Indonesië onafhankelijk
Na een bloedige strijd
En ik herinner me dat we in onze tuin beschoten werden
Het was niet meer veilig voor ons.
We moesten weg...
Ik begreep wel dat Indonesië vrij wilde zijn...
Maar de manier waarop dat ging hè...
Van die zogenaamde oorlogsmisdaden van het Nederlandse leger
weet ik weinig
Ik heb ze alleen maar gezien als hele aardige jongens eigenlijk...
Ik kan niet bevestigen wat die soldaten daar gedaan hebben...
Nee

Stilte

ACTEUR

Op zich wel vreemd hè
Die jongens kwamen uit de Duitse bezetting
en gingen direct het leger in om te vechten
Deden eigenlijk min of meer hetzelfde als die Duitsers...
Ja...
Ja nu men dat allemaal historisch aan het uitpluizen is,
komen die jongens er niet goed vanaf
Nou ja...
Ik weet niet genoeg over hoe dat toen allemaal gegaan is

Wel weet ik dat het op een gegeven moment
niet meer veilig was voor ons
Dat we weg moesten
en dat we nooit meer terug mochten komen
Nooit meer

In mei 2019 speelde de voorstelling 'Oorlog in Oost – R.O.O.T.S.' in Amsterdam (regie: Jelle Zijlstra en Nilay Ceber – productiehuis: Plein Theater). Een voorstelling gebaseerd op de verhalen van ouderen uit Nederlands-Indië en jongeren met diverse achtergronden uit Amsterdam.

* **Bersiap**: De Bersiap is een zeer gewelddadige periode in de geschiedenis van voormalig Nederlands-Indië. Na de capitulatie van Japan riep Indonesië de onafhankelijkheid uit, maar Nederland wilde dit niet erkennen. Er ontstond een machtsvacuüm. Twee weken later, in september, begon de gewelddadige uitbarsting die bekend staat als de Bersiap. In een half jaar tijd werd iedereen die Europees, Chinees of van gemengd bloed (Indisch) was, door Indonesische vrijheidsstrijders vermoord. Er vielen tienduizenden slachtoffers. Als tegenreactie op de Bersiap sloeg Nederland terug met de zogenaamde 'politieacties'. Deze benaming klinkt alsof het een actie van de politie was, om de controle terug te winnen en zo de veiligheid te herstellen. Nederland plaatst zichzelf hiermee in de rol van bevrijder, in plaats van die van agressor. Maar de term 'politieacties' is zeer misleidend. De Nederlandse troepen gebruikten in deze periode buitensporig geweld. Opnieuw vielen vele duizenden slachtoffers. Uiteindelijk trokken de Nederlandse troepen zich, onder internationale druk, eind 1949 terug uit deze koloniale oorlog. Veel inwoners van Nederlands-Indië trokken toen naar Nederland. Wil je meer weten over deze geschiedenis? Bezoek dan eens deze pagina van NPO Focus: <https://npofocus.nl/artikel/7461/waarom-noemde-nederland-de-koloniale-oorlog-in-indonesie-politieacties>. ExcusesOp 10 maart 2020 heeft koning Willem Alexander zijn excuses aangeboden voor het Nederlandse aandeel in deze bloedige periode. Hij deed dit in het bijzijn van de Indonesische president Joko Widodo. Deze excuses zijn met gemengde gevoelens ontvangen. Sommige mensen vinden het goed dat Nederland verantwoordelijkheid neemt voor het leed dat in Indonesië is veroorzaakt. Anderen vinden dat de koning te kort door de bocht ging, omdat het geweld dat de (Nederlands-)Indische bevolking door Indonesische troepen is aangedaan, nu onbesproken blijft. Dit toont opnieuw aan hoe ingewikkelde deze geschiedenis is, en hoeveel perspectieven er zijn. Wil je hier meer over weten? Lees dan bijvoorbeeld dit stuk van Het Parool: <https://www.parool.nl/nieuws/koning-biedt-excuses-aan-voor-nederlands-geweld-in-indonesie~be345c22/>.

* **koloniale oorlog**: In januari 1942 viel het Japanse leger het eiland Tarakan (voor de kust van Borneo, het huidige Kalimantan) binnen. De eerste gevechten op zee vonden al snel hierna plaats. Het Koninklijk Nederlands Indisch Leger (KNIL) capituleerde op 9 maart 1942. De strijd heeft dus maanden geduurd - daarmee is dit de grootste moderne oorlog die Nederland met een buitenlandse macht gevochten heeft. Een deel van de overwonnen Europeanen werd van de Aziatische bevolking geïsoleerd en in Japanse krijgsgevangenen- of burgerkampen gevangen genomen. Aanvankelijk steunde de Indonesische bevolking de Japanners, maar deze houding veranderde naarmate de situatie verslechterde. Miljoenen Indonesische mannen werden door Japan gedwongen te werk gesteld als 'romusha' (dwangarbeider), onder andere aan de Birma-spoorweg. Ook Nederlandse en Geallieerde krijgsgevangenen moesten onder dwang werken. Duizenden Indonesiërs en Nederlanders kwamen hierbij om het leven. In augustus 1945 - dus maanden na de bevrijding van Nederland - capituleerde Japan en stopte de Japanse bezetting van Nederlands-Indië. Nog in diezelfde maand riep Indonesië de onafhankelijkheid uit. Maar Nederland wilde de kolonie niet kwijtraken. De Nederlandse troepen sloegen hard terug, met zogenaamde 'politieacties'. De Nederlandse troepen gebruikten in deze periode buitensporig geweld en er vielen vele duizenden slachtoffers. Uiteindelijk trokken de Nederlandse troepen zich, onder internationale druk, eind 1949 terug uit de koloniale oorlog. Veel inwoners van Nederlands-Indië trokken toen naar Nederland. Bron: www.tweedewereldoorlog.nl.